

ONVERDEELD GOED

Wat zien we als we in de spiegel kijken? Een verdeeld mens.

Dat komt omdat onze liefde tollenaarsliefde is, zegt Jezus. We doen goed voor mensen die goed zijn voor ons. Mensen die aardig zijn, leuk zijn. Helpen we iemand die daarna lelijk tegen ons doet, dan raken we gefrustreerd. 'Stank voor dank' zeggen we dan.

Onze liefde is niet vrij, want afhankelijk van de ander – wat voor persoon dat is, hoe die zich gedraagt, hoe die ons behandelt.

Dat leren we al in onze kindertijd. Veel opvoeding komt neer op dressuur. Doet een hond iets goed, dan krijgt hij een koekje. Plast het op de deurmat dan berispen we hem.

Zo voeden we vaak ook kinderen op. Doet een kind iets goed, dan krijgt het een koekje of complimentje. Zo leert een kind al vroeg om goed te doen uit eigenbelang, om een koekje, niet omdat het in zichzelf goed is om te doen. Zo ontstaat er een splitsing tussen het goede, wat uiteindelijk het godde is, God, en de beloning.

Een stapje verder en we gaan de beloning voor het goede aanzien. Het goede zelf, en daarmee God, verdwijnt verder uit beeld, we raken ervan vervreemd en daarmee vervreemd van ons diepste wezen. We gaan de beloning voor God aanzien zodat wanneer we geen koekje krijgen, geen antwoord op ons gebed, gaan roepen: Waar is God? Velen zoeken God met behulp van cursussen en spirituele oefeningen, terwijl hij die al die tijd dichter nabij is dan ons eigen hart, om met Augustinus te spreken.

Door goed doen te belonen maken we het bijna gelijk aan het kwade. Zoals wij goed doen om beloond te worden, steelt een dief om er zelf beter van te worden. Dat is de reden waarom de gangsters in films en romans veel interessanter zijn dan de goede mensen. Beiden worden gedreven door eigenbelang, maar de schurken doen tenminste nog spannende dingen terwijl de brave mensen binnen de lijntjes blijven hinkelen.

Wie zien we in de spiegel? Een verdeeld mens. Belonen van het goede werkt innerlijke verdeeldheid in de hand en daarmee huichelarij. Zoals in het vroegere kerkelijke moralisme: je moest goed doen om in de hemel te komen. De hemel als koekje. Zo kweek je mensen die het een zeggen maar het andere doen, ze zijn niet één. Als je in een detective een monnik vroom ziet bidden, weet je al dat er in het klooster een pedofiellenetwerk wordt gerund.

Goed doen wordt niet beloond met de hemel: het goede **is** de hemel, is God. Hij laat zijn zon opgaan over slechte en goede mensen. De vertalers vonden dat te gek worden en hebben de volgorde omgedraaid: de zon gaat als beloning eerst op over de goede en dan pas de slechte mensen. Maar dat staat er niet in de grondtekst. God heeft zijn vijanden lief. Hij laat zijn zon eerst opgaan over de slechte mensen: eerst over de strijders van IS en dan pas de burgers van Mosoel, eerst schijnt hij zijn zon op Poetin en dan pas op de oppositie die vergiftigd wordt, eerst laat God zijn zon opgaan over de tasjesrover die wegscheurt op zijn stralend glimmende scooter, en dan pas over de oude bestolen dame.

Dat vinden wij niet kunnen. Het gaat in tegen onze calculerende tollenaarsliefde. God is één, roekeloos laat hij zijn liefde uitstromen over alles en iedereen. Maar wij zijn niet één maar verdeeld: wij gaan nadenken – daar zijn we heel goed in, in denken: als die Poetin nu eerst eens de Krim teruggeeft, dan ga ik ik hem misschien positiever zien. Pas als dat jochie op zijn scooter 'sorry' zegt en mijn tasje terugbrengt, ga ik misschien beter over hem denken.

Maar God denkt niet – hij denkt niet... soms zou je willen dat hij wat meer nadacht, kunt u de dingen niet wat beter plannen en sturen? vragen we dan. Waar is uw strategie, uw businessplan met de wereld? Maar God plant niet, want dan zou de wereld er wel meer als een Vinex-wijk uitzien.

God is één en hij laat vrijuit, zonder onderscheid zijn liefde stromen over slechte en goede mensen, vijanden en vrienden. Echte liefde is niet logisch, er zit geen systeem in – misschien was u dat al opgevallen. Ik ken iemand die hoogleraar aan het Gregorianum, de pauselijke universiteit in Rome. Al tientallen jaren zegt hij in zijn colleges dat God gek is. Hij is nog steeds niet ontslagen. Er is nog hoop voor Rome.

Onze liefde is niet gek maar heel verstandig, logisch, tollenaarsliefde. 'I love you because I need you', zingen we met de popsongs mee. Ik hou van je omdat ik daar een goede reden voor heb, ik heb je nodig voor dit of

voor dat. En als we die ander niet meer nodig hebben? Dan kan die overbodig worden, wat heb ik eigenlijk nog met hem of met haar, kunnen we dan staande voor de spiegel denken.

Gods liefde is heel anders. Hij zegt niet: 'Ik hou van je omdat ik je nodig heb', maar draait het om: 'Ik heb je nodig om mijn liefde aan kwijt te kunnen.'(2x) God heeft niets nodig behalve een wereld waar- aan hij zijn liefde kwijt kan. God is als een koe die op springen staat: hij moet en zal zijn liefde kwijt.

Daarom ziet hij het als een kans dat de wereld kapot en vijandig is, angstig en zondig, haatdragend en discriminerend – want ongelukkige mensen zijn het meest open voor hem. Mensen die denken dat ze gezond zijn hebben mij niet nodig, zegt Jezus, de zieken wel. We zouden daarom ons ongeluk, onze ziekte, onze tegenslag wel eens wat meer mogen waarderen, mogen omarmen als een lege kruik die eindelijk, eindelijk door God kan worden gevuld.

Wat dat betreft heeft God het toch moeilijker in een Vinex-wijk waar de mensen aardig zijn voor elkaar, die best hun hark aan de buurman uit willen lenen zolang die maar zijn kruiwagen geeft als dat nodig is. Dat is tollenaarsliefde, voor-wat-hoort-wat.

Echte liefde is niet te bedenken, die verzin je niet. Echte liefde is een wonder, is God. Wees volmaakt zoals God volmaakt is, besluit Jezus. Ook weer niet zo'n beste vertaling, alsof we perfect zouden moeten zijn. In wezen staat er zoiets als: wees volmaakt in de zin van 'vol van God gemaakt', wees onnadenkend goed, spontaan, één niet verdeeld. Je linkerhand weet niet wat je rechter doet. Het goede doe je zonder te plannen, zonder oog op een beloning maar omdat je hier en nu niets anders wil.

Werkelijk goede mensen weten dan ook niet dat ze goed zijn, daar zij zijn ze helemaal niet mee bezig. Als we ze bedanken omdat ze ons zo geholpen hebben, zeggen ze: O ja? Dat is toch vanzelfsprekend? Goed doen spreekt 'vanzelf', gaat spontaan, zoals God zonder nadenken, zonder onderscheid zijn zon doet opgaan over slechte en goede mensen.

Wij kunnen goedheid niet echt plannen. Denk aan uw goede voornemens in januari, wat is daarvan over? Als u eerlijk in de spiegel kijkt: wat is er geworden van het voornemen om niet meer te roken of snoepen? Of soms lijkt het een goed idee om met iemand samen te gaan wonen, tot je 's ochtends op een hoofdkussen vol kiezels wakker wordt. De inval in Irak leek een goed idee om dictator Saddam Hoessein te verjagen - tien jaar later zitten we nog met de gebakken peren. En elk nieuw kabinet maakt goede beleidsplannen maar wat blijft ervan over? We zien het weer op tv. Steevast kan de oppositie inwrijven dat er weinig van terecht gekomen is. Ook de heilsideologieën van de vorige eeuw, het fascisme en communisme, wilden het goede doen - maar wat een ramp.

Wij weten niet wat goed is omdat we verdeeld zijn. Wees als God, stop met nadenken en plannen en organiseren. Dat is handig voor een heleboel praktische zaken, maar niet voor de liefde. Liefde gebeurt, hier en nu, je wordt één in er eenvoudig willen zijn voor de ander. Dan word je even 'vol van God gemaakt' die één is en onbekommerd zijn zon doet opgaan over slechte en goede mensen.

Die godsliefde is creatief, zodat er onverwachte dingen kunnen gebeuren, dingen die we nooit hadden kunnen bedenken. Heb Poetin lief: misschien dat hij dan zijn leven betert, heb IS strijders lief, misschien dat ze dan tot inkeer komen. Je weet het niet en dat hoeft ook niet. We doen goed, zonder waartoe of waarom.

Dat is vrijheid: ik hoef mij niet druk te maken of ik mijn kind wel goed opvoed, met of zonder koekje, of mijn hulp wel goed uitpakt, of mijn geld voor een goede doel juist besteed wordt, of al die vergaderingen wel zin hebben, of degene waarop we een oogje hebben wel een goede partner zal zijn. We zijn één, hier en nu, en God voert ons 'vanzelf' in waarheid.

We doen geen goed om in de hemel te komen: het goede **zelf** is al een voorproefje van de hemel, een moment van eenwording. We zijn vrij en blij, gewoonweg blij, dat we iemand kunnen helpen, of die nu aardig is of niet. Dat rijst zomaar in je op, als een zon die geen onderscheid maakt.

Ons denkhoofd kan dat niet volgen. Tollenaarsliefde is onze 'default', ongemerkt glijden we daar steeds weer in terug. Dan vergeten we even dat echte goedheid genade is. We kunnen bijvoorbeeld nijdig zijn op de buurman die wij eens geholpen hebben, maar die vandaag te lamleendig is om even zijn kruiwagen uit te lenen. Dan staan we met een frons voor de spiegel - en voor je het weet... schiet je spiegelbeeld in de lach.

Amen.

Jean-Jacques Suurmond.